

16-27

Welk maatwerk werkt goed voor kwetsbare jongvolwassenen 16-27?

Opbrengsten uit vier werksessies

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Nederlands
Jeugdinstituut

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Inhoud

0 Voorwoord [p. 4](#)
Ministerie SZW

1 Vierweken zoektermijn en scholingsplicht [p. 6](#)
(werksessie 12 februari 2019)

2 Jongvolwassenen en de kostendelersnorm in de participatiewet [p. 10](#)
(werksessie 14 maart 2019)

3 Jongvolwassenen en de knelpunten rondom het praktijkleren [p. 14](#)
(werksessie 9 april 2019)

4 Slotbijeenkomst met focus op vierweken zoektermijn en kostendelersnorm [p. 18](#)
(werksessie 17 september 2019)

Colofon

Bijdragen Mirjam Andries, Yamuna Ditters,
Joanne van den Eijnden, Mark Franken.

Eindredactie Eveline Versluis

Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

0 Voorwoord Ministerie SZW

De meeste jongeren in Nederland verlaten school met een diploma en vinden een baan. Maar nog te veel jongvolwassenen staan aan de kant, vaak met complexe problematiek. Problemen die een jongere niet alleen kan oplossen en waar ook de professionals die hen begeleiden niet meteen een oplossing hebben. Daarom hebben het Nederlands Jeugdinstituut en Movisie de hulp ingeschakeld van jongeren, professionals en gemeentelijke beleidsmakers. In vier werksessies is gesproken over onderwerpen als de scholingsplicht, de vierweken zoektermijn en praktijkleren.

Iedereen voelde tijdens deze werksessies de urgentie om de begeleiding aan deze jongeren te verbeteren. De opbrengsten van deze werksessies delen we in dit magazine.

Iedere sessie begon met een casus uit de praktijk. Stuk voor stuk verhalen waarbij jongeren of hun professionals aanliepen tegen ingewikkelde regels. En van het kastje naar de muur werden gestuurd, zonder dat iemand echt goed luisterde. Er werden vragen gesteld als: waren die regels terecht of had hier een uitzondering gemaakt mogen worden? Wat is nodig om de volgende keer wel de juiste ondersteuning te bieden? Wat hebben professionals nodig om maatwerk te leveren?

De casussen uit de praktijk bevestigen dat we de ondersteuning aan deze jongeren nog beter moeten organiseren: met de hele keten, over de domeinen heen en gericht op een lange termijn. Werksessies als deze helpen daarbij, veel dank daarom aan iedereen die aanwezig was!

**Carry Goedhart, directeur Participatie en Decentrale Voorzieningen,
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**

Deze directie richt zich op het beleid rondom de Participatiewet en de gemeentelijke voorzieningen rond werk en inkomen.

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en Movisie organiseerden in 2019 vier werksessies rondom kwetsbare jongeren 16-27. Samen met het Ministerie van SZW werden een aantal thema's vastgesteld om te onderzoeken wat er nodig is om betere ondersteuning op maat te bieden.

12 februari
vierweken zoektermijn en
scholingsplicht

14 maart
kostendelersnorm en toeslagen

9 april
praktijkleren

17 september
slotbijeenkomst met focus
op vierweken zoektermijn en
kostendelersnorm.

Bij de werksessies was iedereen welkom, maar in het bijzonder:

- Beleidsmedewerkers gemeenten.
- Professionals uit maatschappelijke (welzijns)organisaties en onderwijs.
- Jongeren die ervaring hebben met knelpunten tussen inkomen/kostendelersnorm en huisvesting.

We werkten daarbij aan de hand van een casus uit praktijk en beleid waarin de jongere centraal staat. Centrale vraag: wat ervaren we als knelpunten en waar liggen de oplossingsmogelijkheden?

De werksessies waren keer op keer snel volgeboekt. Dit tekent de grote betrokkenheid bij de professionals die zich inzetten voor de ondersteuning van jongeren naar zelfstandigheid.

In dit magazine bieden we u een overzicht van de thema's die we hebben besproken met elkaar. Ook delen we enkele ervaringen en reacties van de deelnemers aan de werksessies.

Wij danken, mede namens het ministerie van SZW, al die mensen vanuit de praktijk en gemeenten voor het delen van hun kennis en ervaringen!

Nederlands Jeugdinstituut en Movisie
Zie ook de website www.16-27.nl

1 Vierweken zoektermijn en scholingsplicht (werksessie 12 februari 2019)

Een te strikte interpretatie van bepaalde maatregelen uit de participatiewet, zoals de vierweken zoektermijn en de scholingsplicht, kan kwetsbare jongeren (16-27) in grote problemen brengen. Van de mogelijkheid tot maatwerk die de participatiewet biedt, wordt in de gemeentelijke praktijk lang niet altijd gebruik gemaakt.

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en Movisie organiseerden een bijeenkomst waar mensen uit de uitvoeringspraktijk bij elkaar kwamen. Aan de hand van een aantal casussen bespraken zij welke gevolgen jongeren kunnen ondervinden van een te strikte interpretatie en vooral ook welke oplossingen er mogelijk zijn om schrijnende gevallen te voorkomen.

De probleemanalyse

De deelnemers aan de bijeenkomst bespraken de beide casussen hiernaast en nog twee andere casussen. Zij kwamen tot een aantal conclusies die voor alle vier de casussen gelden:

1. Het verstrekken van uitkeringen is nog steeds te veel gebaseerd op wantrouwen. Meer dan 90% van de aanvragers van een uitkering is te goeder trouw. De kleine groep die dat niet is bepaald echter de beeldvorming en als gevolg daarvan ook hoe er met klanten wordt omgegaan. Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen constateren dat niet aan meer handhaving maar aan slimme handhaving behoefte is.
2. Er is sprake van willekeur. De interpretatie van de regels binnen de Participatiewet verschilt te veel per klantmanager. Sommigen zoeken wel de in de wet geboden ruimte voor maatwerk, maar anderen houden zich aan een strikte beperkte interpretatie.
3. Zodra er sprake is van pilots wordt de ruimte voor maatwerk makkelijker gevonden. Maar na afloop van pilots worden de geleerde lessen nog te weinig in het reguliere werkproces meegenomen en geborgd.
4. De zoektermijn is gebaseerd op een onjuiste vooronderstelling. De meeste jongeren die zich nu melden zijn niet direct beschikbaar voor of bemiddelbaar naar werk.

“Samenwerking vereist kennis- en informatie uitwisseling. Deze worden nogal eens belemmerd omdat (vanwege privacy) hiervoor vaak toestemming nodig is van jongere”

5. Bij het toepassen van de scholingsplicht wordt nog te weinig rekening gehouden met psychische of financiële omstandigheden bij de jongeren die het volgen van een opleiding belemmeren.
6. De overheid gaat te veel uit van zelfredzame autonome hoogopgeleide burgers die de meest optimale besluiten nemen op basis van alle beschikbare informatie en zelf dus aansprakelijk zijn voor de (financiële) consequenties van de genomen besluiten. Dit is echter een fictie. Zoals de WRR in haar rapport Weten is nog geen doen, al aantoonde. Omstandigheden en regelgeving zijn vaak zo complex, dat veel jongeren niet alle consequenties van beslissingen kunnen overzien.
7. Dit laatste punt geldt ook voor klantmanagers. Vanuit de complexiteit zijn zij ook niet altijd in staat om alle consequenties van hun besluit voor de betreffende jongere te overzien.
8. Men realiseert zich onvoldoende dat kwetsbare jongeren vaak over een inadequaat sociaal netwerk beschikken (ouders, vrienden) dat weinig opvang en ondersteuning kan bieden.
9. Vooral jongeren met een lang verleden in de jeugdzorg zijn hulpverlenersmoe en weinig gemotiveerd om hulp te zoeken, zelfs wanneer dat dringend nodig is.

CASUS 1

Een dak- en thuisloze jongere zwerft sinds haar vertrek uit de jeugdinstelling. Ze is bezig te overleven en weet vaak niet waar zij de volgende nacht moet doorbrengen. Ze slaapt in een auto, logeert bij kennissen of gaat met vreemde mannen mee. Ze staat niet in contact met hulpverleners en heeft veel schulden gemaakt (zorgverzekering, telefoonabonnement en (politie)boetes). Wanneer zij zich bij de gemeentelijke balie meldt, is het aanbod dat ze krijgt afhankelijk van wie ze te spreken krijgt. Sommige klantmanagers passen de regels strikt toe en willen dat ze eerst vier weken zelfstandig actief op zoek gaat naar werk of scholing (de vier weken zoektermijn). Anderen vinden dat in het geval van dak- en thuislozen de stabiele basis ontbreekt om werk of scholing te vinden en het opleggen van een zoekperiode dus niet zinvol is. Zij proberen haar in contact te brengen met hulpverleners.

CASUS 2

Een oudere jongere vraagt na de scheiding van haar man bijstand aan voor haar en haar zoon. Haar klantmanager besluit echter dat zij op korte termijn een fulltime opleiding moet gaan volgen, waarbij zij geen recht heeft op bijstand, maar wel recht heeft op de veel lagere studiefinanciering. De zogenaamde scholingsplicht. Daarbij wordt geen rekening gehouden met haar hoge vaste lasten (huur etc.). Of het feit dat zij geen netwerk heeft om haar zoon te vangen tijdens schooltijd op te vangen. Tegen haar eigen wens in voelt ze zich genoodzaakt om haar zoon bij de vader onder te brengen. Deze beslissing heeft financiële consequenties. Haar recht op kinderbijslag en het kindgebonden budget vervallen en ze moet bovendien al uitgekeerde bedragen terugbetalen. Snel oplopende schulden zijn het resultaat, waarbij zij uiteindelijk van een paar euro per week moet zien rond te komen. Het is niet verwonderlijk dat het onder deze omstandigheden extra moeilijk voor haar is om de opleiding vol te houden.

Aanbevelingen

De deelnemers kwamen tot de volgende aanbevelingen:

- 1** Voor het omgaan met de complexiteit van de hulpvraag, werden verschillende vormen van kennisuitwisseling voorgesteld, bijvoorbeeld:
 - Casusoverleg, intern tussen klantmanagers of in de keten, tussen verschillende betrokken hulpverleners. In veel gemeenten gebeurt dit nog steeds niet.
 - Eén regisseur die vanuit verschillende invalshoeken/disciplines voor een bredere blik kan zorgen.Durf als klantmanager vooral ook te erkennen dat je niet alles weet en neem de ruimte om een interne of externe deskundige te raadplegen.
- 2** Om maatwerk te realiseren, moet ook aan allerlei randvoorwaarden worden voldaan. Maatwerk kost meer tijd dan standaardoplossingen. Klantmanagers moeten dus de tijd krijgen om die te kunnen bieden. Ook samenwerking met andere partijen in de keten kost tijd.
- 3** Probeer waar mogelijk in te zetten op preventie.
- 4** De omstandigheden van jongeren veranderen. Een eenmaal genomen besluit (bijvoorbeeld over de scholingsplicht) kan door veranderende omstandigheden minder goed uitpakken. Het is dus goed om de vinger aan de pols te houden en eventueel het besluit daarop aan te passen.
- 5** Om het gat tussen leefwereld en systeemwereld te overbruggen, zouden ervaringsdeskundigen een grotere rol moeten spelen. Idealiter zouden ervaringsdeskundigen in zoveel mogelijk gemeentelijke afdelingen actief moeten zijn en voor hun inzet betaald moeten worden. Zorg als gemeente ook voor voldoende budget hiervoor.
- 6** Versterken van het netwerk van de jongeren, bijvoorbeeld door het inzetten van buurtcoaches.

Zie voor meer achtergrondinformatie over scholingsplicht, vierweken zoektermijn en de gevolgen voor jongeren, ook het artikel: Jongvolwassenen en de participatiewet: het kan schuren (www.movisie.nl/artikel/jongvolwassenen-participatiewet-kan-schuren)

Wat vinden jongeren zelf van de vierwekenmaatregel, de scholingsplicht en de kostendelersnorm? Hieronder volgen de verhalen van jongeren die met de zoektermijn of de scholingsplicht te maken hebben gekregen.

Ahmed (25), werkloze automonteur

Ik heb het altijd leuk gevonden om aan auto's te knutselen en ik heb dan ook van mijn hobby mijn vak gemaakt en op MBO2 niveau met succes een opleiding tot automonteur gevolgd en heb ook een aantal jaren als monteur gewerkt. Helaas gaat het de laatste paar jaren wat minder met me en ben ik nu al een aantal jaren werkloos. Uiteindelijk moest ik dus naar de sociale dienst. Wie schetst mijn verbazing toen ik te horen kreeg dat ik geen recht had op een bijstandsuitkering. Volgens de dienst had ik nog recht op studiefinanciering en moest ik dus maar een opleiding gaan volgen. Dat zou mijn kansen op de arbeidsmarkt verbeteren. Voorliggende voorziening noemen ze dat daar. Dure woorden, maar waar het op neer komt is dat de studiebeurs een stuk lager is dan de bijstand. Daarvan kan ik niet leven. Ik heb toch ook mijn vaste lasten, huur, ziektekosten.... Straks word ik nog mijn kamer uitgezet, mag ik als zwerver naar school. Vrienden en kennissen van mij krijgen wel gewoon een uitkering. En bovendien, ik heb al een vak geleerd, waarom zou ik terug moeten naar school? Om iets te leren waar ik helemaal geen zin in heb. Ik wil gewoon weer als automonteur werken en geld verdienen.

Leyla Dunbar, gemeente Utrecht:

“De vierweken zoektermijn is niet meer in beton gegoten. Afhankelijk van de persoonlijke situatie hebben we mandaat en ruimte gekregen om uitzonderingen te mogen maken. Dat gebeurt in de praktijk in 20-30% van de aanvragen van jongeren 18-27”.

Elsje (18), uitgestroomd uit residentiële jeugdhulp

Tot mijn achttiende zat ik vanwege mijn depressie in een behandelgroep in een instelling. Vanwege mijn depressie en omdat ik niet met stress kan omgaan, heb ik mijn school niet kunnen afmaken. Afgelopen december kreeg ik daarom een negatief studieadvies. De schoolarts heeft mij toen wel erg geholpen en mij ook doorverwezen naar andere hulpverleners. Maar ondertussen ben ik dus 18 geworden en moet ik op eigen benen gaan staan. Ik moest dus vanwege de participatiewet naar de gemeente om een uitkering aan te vragen. Ik zag daar enorm tegenop, stond letterlijk te trillen op mijn benen. Maar de man die mijn aanvraag behandelde, was net een papagaai. De wet is de wet bleef ie maar herhalen en ik moest eerst vier weken gaan zoeken of anders moest ik eerst maar eens gaan aantonen dat ik door de depressie arbeidsongeschikt was. En pas daarna zou mijn aanvraag administratief in behandeling worden genomen. Ik liep huilend en totaal van de kaart naar huis. Uiteindelijk heb ik via het jongerenwerk de naam gekregen van een klantmanager die mij wel geholpen heeft. Om mijn klachten vast te stellen moest ik van haar allerlei vragenlijsten invullen, en ik kreeg ook nog een gesprek met een deskundige. Uiteindelijk werd ik vrij gesteld van zoek- en scholingsplicht, ik moest alleen op zoek gaan naar vrijwilligerswerk. Toch raar dat de ene klantmanager je totaal anders behandelt dan de andere!

Maar ondertussen heb ik al zolang zonder geld gezeten, dat ik allerlei schulden heb gemaakt. Bijvoorbeeld de zorgverzekering. En nu heb ik gedoe met allerlei instanties om uitstel van betaling te regelen. Als ik al niet gek was, zou ik het nu wel worden...

*Disclaimer: hoewel deze verhalen gebaseerd zijn op bestaande praktijkgevallen, zijn de namen, leeftijden en andere persoonskenmerken fictief.

2 Jongvolwassenen en de kostendelersnorm in de participatiewet (werksessie 14 maart 2019)

De verhouding tussen inkomen en huisvestingskosten is vaak een knelpunt voor het vinden van woonruimte. De kostendelersnorm betekent een obstakel voor het vinden van onderdak binnen het eigen netwerk. We ontrafelen aan de hand van voorbeelden uit de praktijk wat er nodig is om oplossingen te vinden bij deze signaleerde knelpunten. Tijdens deze bijeenkomst bespraken we aan de hand van een tweetal casussen welke gevolgen kwetsbare jongeren kunnen ondervinden van de kostendelersnorm en vooral ook welke oplossingen er mogelijk zijn om schrijnende gevallen te voorkomen.

Onwetendheid over de kostendelersnorm, de wijze waarop deze door de gemeente wordt toegepast, en de angst om gekort te worden op de bijstandsuitkering, maken dat familie of vrienden een jongere om die reden geen onderdak durven te bieden. Ook is de norm vaak aanleiding voor conflict-situaties binnen gezinnen. De norm vergroot het risico op dak- of thuisloosheid onder jongvolwassenen.

Uit [cijfers van het CBS](#) uit 2016 blijkt dat de invoering van de kostendelersnorm ook daadwerkelijk aan een stijging van het aantal jonge daklozen heeft bijgedragen. Bij de kostendelersnorm telt het aantal huisgenoten vanaf 21 jaar mee voor de hoogte van iemands bijstandsuitkering. Krijgt een eenpersoonshuishouden 70% van de bijstandsnorm, bij twee volwassenen heeft een ieder recht op nog maar 50% van de bijstandsnorm, bij vijf volwassenen is dit gedaald tot 38%. De achterliggende gedachte is dat wanneer personen een woning delen zij ook de woonlasten kunnen delen. Jongeren vanaf 21 jaar kunnen dus ook met de kostendelersnorm te maken krijgen.

De [kostendelersnorm](#) biedt in tegenstelling tot haar voorganger in de WWB wel een individueel recht op een bijstandsuitkering. De inkomens van de medebewoners tellen niet mee voor het recht op bijstand. Je kunt bijvoorbeeld als jongere de woning delen met iemand die een ton verdient en toch nog recht op een bijstandsuitkering hebben. Zolang je tenminste geen gezamenlijke huishouding voert en bijvoorbeeld samenwoont met een echtgenoot of voor de wet daaraan gelijkgestelde partner. De andere kant van de medaille is dat als een huisgenoot tijdelijk geen inkomen heeft, hij/zij toch blijft meetellen voor de kostendelersnorm.

Er zijn nog een aantal uitzonderingen op de kostendelersnorm. De belangrijkste zijn: studenten met recht op studiefinanciering en wanneer er sprake is van een aantoonbare huurder-verhuurder relatie met een commercieel huurcontract en een commerciële huurprijs.

Deelnemer werksessie:

“Wij ervaren veel problemen als het gaat om goed passende woonplekken voor de jongeren. Vooral de uitstroom vanuit een gesloten setting of behandelsetting is lastig. Deze jongeren kunnen vaak niet terecht in pleeggezinnen en mogen nog niet zelf huren”.

EEN TWEETAL CASUSSEN

1. Een 21-jarige zoon wil nog thuis blijven wonen bij zijn alleenstaande moeder. Samen met de hulpverlener worden afspraken gemaakt over hoeveel de zoon zal bijdragen aan de woonlasten nu de kostendelersnorm ingaat. Daarnaast hebben zowel moeder als zoon echter schulden. De bewindvoerder van de moeder wil alleen meewerken als hij ook de bewindvoerder wordt van de zoon. Moeder en zoon gaan daarmee in eerste instantie akkoord. Drie maanden nadat de zoon 21 is geworden, lopen de discussies over de bijdragen van de zoon aan de huur en aan de kosten voor de bewindvoerder zo hoog op, dat de zoon in de maatschappelijke opvang belandt.
2. Een zwangere dochter verhuist terug naar het adres van haar moeder en schrijft zich daar ook in. Zij vraagt een uitkering aan, maar gedurende de aanvraagperiode (van ongeveer drie maanden) heeft zij geen inkomen en kan zij dus ook niet bijdragen aan het huishouden. De kostendelersnorm houdt echter geen rekening met het wel of niet hebben van een inkomen van huisgenoten en de korting op de uitkering van de moeder gaat dan ook in op het moment van inschrijving. De moeder geeft aan van haar lagere uitkering niet rond te kunnen komen en dreigt de dochter uit huis te zetten.

Tessa Westerhof, individueel trajectbegeleider Gemeente Aalsmeer:

“Ik denk dat het heel belangrijk is om uitvoering en regie te combineren. Wanneer je de klant kent, kun je veel gemakkelijker inschatten wat er nodig is en als je dan ook de regie hebt, kun je meteen inzetten wat je denkt dat nodig is. Hiermee wordt de hoeveelheid betrokken professionals (en dus de kosten) behoorlijk beperkt. Wat ik zelf kan regelen, doe ik zelf, pas bij specialistische dingen (trauma-verwerking of psychiatrie) zet ik een derde partij in. Hierdoor heb ik een veel kleinere caseload (ongeveer 10 jongeren in 24 uur), maar boek ik wel behoorlijke resultaten. Ik pleit dus altijd voor een combi van uitvoering en regie!”

Bart (23), vrije kampeerder

In een tentje vinden we Bart. Hij geniet nu nog van het mooie weer, maar maakt zich wel zorgen. Want straks wordt het winter en dan? Bart: voor een woning in de sociale huursector moet ik minstens 10 jaar wachten. Ik heb mijn Havo diploma en daarom noemen de ambtenaartjes achter dat loket mij zelfredzaam en krijg ik geen urgentie. Hij wijst verontwaardigd op het koepeltentje. De huren buiten de sociale huursector zijn zo belachelijk hoog, en bovendien heb ik schulden bij de zorgverzekering. Naast dit tentje is het slapen in de auto van een kennis mijn enige alternatief. Hoezo ben ik dan zelfredzaam? En naar mijn moeder kan ik niet meer terug. Die heeft een samen met een hulpverlener geschreven brief overhandigd en me zo het huis uitgezet. Ze had ook wel een beetje gelijk, ik weiger namelijk al twee jaar lang kost en inwoning te betalen en zij wordt vanwege de kostendelersnorm gekort op haar uitkering. Maar die vent van haar die officieel niet bij haar staat ingeschreven, maar wel 365 dagen per jaar blijft slapen, die betaalt geen cent. Hem durft ze niets te vragen. Met zijn hypocriete smoel zat ie steeds op- en aanmerkingen te maken als mijn vriendin een nachtje bleef slapen. En maar in zijn dure auto de blits in onze buurt uithangen. En voor zo iemand zou ik dan mee aan de huur moeten gaan betalen..., zeg nou zelf, dat is toch hartstikke oneerlijk. Ik ben toch niet Jan met de korte achternaam.

De probleemanalyse

De deelnemers aan de bijeenkomst kwamen tot een aantal conclusies die voor beide casussen gelden:

- De kostendelersnorm werpt een drempel op bij familie en vrienden om jongeren in huis te nemen. Zij zijn bang gekort te worden op hun eigen uitkering. Deze angst zorgt ervoor dat ook jongeren onder de 21 waarop de kostendelersnorm niet van toepassing is, hier last van ondervinden. Het kan tot spanningen in een gezin leiden. Ouders oefenen dan druk uit op de jongere om het huis voor hun 21e verjaardag te verlaten. Jongeren kunnen daardoor op straat belanden.
- De kostendelersnorm vooronderstelt dat huisgenoten woonlasten delen. De participatiewet heeft echter niet geregeld dat de huisgenoten ook een evenredige bijdrage aan de woonlasten leveren. De overheid gaat er van uit dat medebewoners er in onderling overleg uitkomen. In de praktijk is er echter vaak sprake van conflicten waardoor jongeren in de maatschappelijke opvang terecht kunnen komen.
- Het toepassen van de kostendelersnorm kan de gemeente besparingen opleveren. Maar wanneer het toepassen tot gevolg heeft dat jongeren in de maatschappelijke opvang belanden, dan zijn de maatschappelijke kosten (en ook de kosten voor de gemeente) vele malen hoger.
- Van de mogelijkheid tot maatwerk die de participatiewet biedt, wordt in de gemeentelijke praktijk lang niet altijd gebruik gemaakt. De keuze voor maatwerk moet in elk individueel geval onderbouwd en gemotiveerd worden en vereist veel expertise en tijd van klantmanagers. Lang niet alle klantmanagers zijn daartoe in staat of bereid, wat weer willekeur tot gevolg heeft. De houding van de verantwoordelijke wethouder ten opzichte van maatwerk bepaalt ook in belangrijke mate in hoeverre er voor maatwerk wordt gekozen.
- De laatste jaren is de problematiek van de jongeren die aankloppen bij gemeenten voor ondersteuning steeds complexer geworden. Vaak

is er naast de kostendelersnormen sprake van andere met elkaar samenhangende problemen. De huidige participatiewet is onvoldoende toegerust op deze doelgroep. De wetgeving gaat nog te veel uit van een gemiddeld gezin met 'gemiddelde problematiek'.

- Veel expertise op de werkvloer gaat verloren door groot verloop onder medewerkers en door het steeds meer inschakelen van zzp'ers, die vaak onvoldoende op de hoogte zijn van gemaakte afspraken.
- Burgers zijn vaak onvoldoende voorgelicht over de in en outs van de kostendelersnorm.
- De kostendelersnorm kan tot ongewenste situaties leiden: Fraude, wanneer jongeren zich uitschrijven bij hun ouders maar niet daadwerkelijk verhuizen. Spookjongeren, wanneer jongeren na uitschrijving geen vast verblijfadres meer hebben, raken zij uit beeld bij hulpverlenende instanties. Wanneer zij na verloop van een aantal jaar alsnog aankloppen bij hulpverlening, is er vaak sprake van exponentieel toegenomen problematiek.

Andere problemen en risico's

Naast de kostendelersnorm kwamen nog een aantal andere financiële risico's voor kwetsbare jongeren ter sprake.

- **Moment uitbetalen toeslagen:** De uitbetaling van toeslagen valt meestal niet samen met het moment waarop huur, premie zorgverzekering en studiegeld moeten worden betaald. Het risico bestaat dat de toeslagen voor andere doeleinden worden ingezet. Dit kan leiden tot een neerwaartse financiële spiraal, schulden en zelfs huisuitzetting.

- **Te lage uitkering voor 18-21 jarigen:** De bijstandsuitkering voor 18-21 jarigen is te laag om een zelfstandige huishouding van te voeren. De wetgever gaat er van uit dat de ouders van 18-21 jarigen een onderhoudsplicht hebben. Wanneer de jongere geen ouders meer heeft, of de ouders niet in staat zijn om aan deze onderhoudsplicht te voldoen, komt de jongere in grote financiële problemen.

Aanbevelingen

De deelnemers kwamen tot de volgende aanbevelingen:

1. Kennisuitwisseling om te voorkomen dat bestaande expertise door verloop van medewerkers verloren gaat, niet alleen op de werkvloer, maar ook tussen gemeenten en tussen gemeente en hulpverlening.
2. Het opstellen van criteria door de gemeente voor de gevallen waarin maatwerk moet worden toegepast. Het opstellen van dergelijke criteria voorkomt dat steeds opnieuw moet worden nagedacht/besloten over het al dan niet toepassen van maatwerk en voorkomt willekeur. De gemeente kan bijvoorbeeld afspreken dat bij (ernstige) schulden er altijd sprake moet zijn van maatwerk.
3. Kijk vooral naar duurzame oplossingen voor de lange termijn en voorkom dat goedkoop duurkoop wordt. Door de kosten van alternatieve scenario's door te berekenen, voorkom je dat een kleine besparing (kostendelersnorm) uiteindelijk veel duurder uitvalt (maatschappelijke opvang).
4. Zorg dat de communicatie naar de burgers toe ook voor laaggeletterden begrijpelijk is.

Jolien (24), moeder van een zesjarig kind en vier maanden zwanger

Toen ik John, mijn Engelse vriend waarmee ik in Sheffield samenwoonde, een poosje geleden vertelde dat ik weer zwanger was, heeft hij mij het huis uitgezet. Zogenaamd omdat het kind niet van hem was. Dus toen stond ik daar in Engeland, letterlijk zonder dak boven mijn hoofd. In arren moede ben ik toen maar naar mijn moeder in Nederland teruggegaan. Omdat mijn moeder van een uitkering leeft, en dus niet het geld heeft om ook nog voor ons te zorgen, heb ik nadat ik mij bij de gemeente had ingeschreven, gelijk een uitkering aangevraagd. Het blijkt minstens 3 maanden te duren voordat ze me laten weten of ik die ook echt krijg. Ze kwamen met allemaal wettelijke termijnen aanzetten, ik had zoiets van blablabla duh.

Ik moest onder andere eerst ook vier weken werk gaan zoeken. Nee, de werkgevers zien me daar al aankomen met mijn buik. En ondertussen is de uitkering van mijn moeder met onmiddellijke ingang voor de helft gekort. Vanwege de kostendelersnorm. Het schijnt dat ze daarbij alleen kijken naar het aantal mensen ouder dan 21 die op het adres staan ingeschreven. Of die mensen wel of niet een inkomen hebben, daar wordt geen rekening mee gehouden. Waar slaat dat op! En dan ook nog gelijk korten, terwijl ik wel wie weet niet hoe lang op mijn uitkering mag wachten. Mijn moeder is helemaal in paniek en dreigt mij nu gelijk het huis weer uit te zetten. Dus straks kan ik met mijn kindjes naar de nachtopvang.

**Disclaimer: hoewel deze verhalen gebaseerd zijn op bestaande praktijkgevallen, zijn de namen, leeftijden en andere persoonskenmerken fictief.*

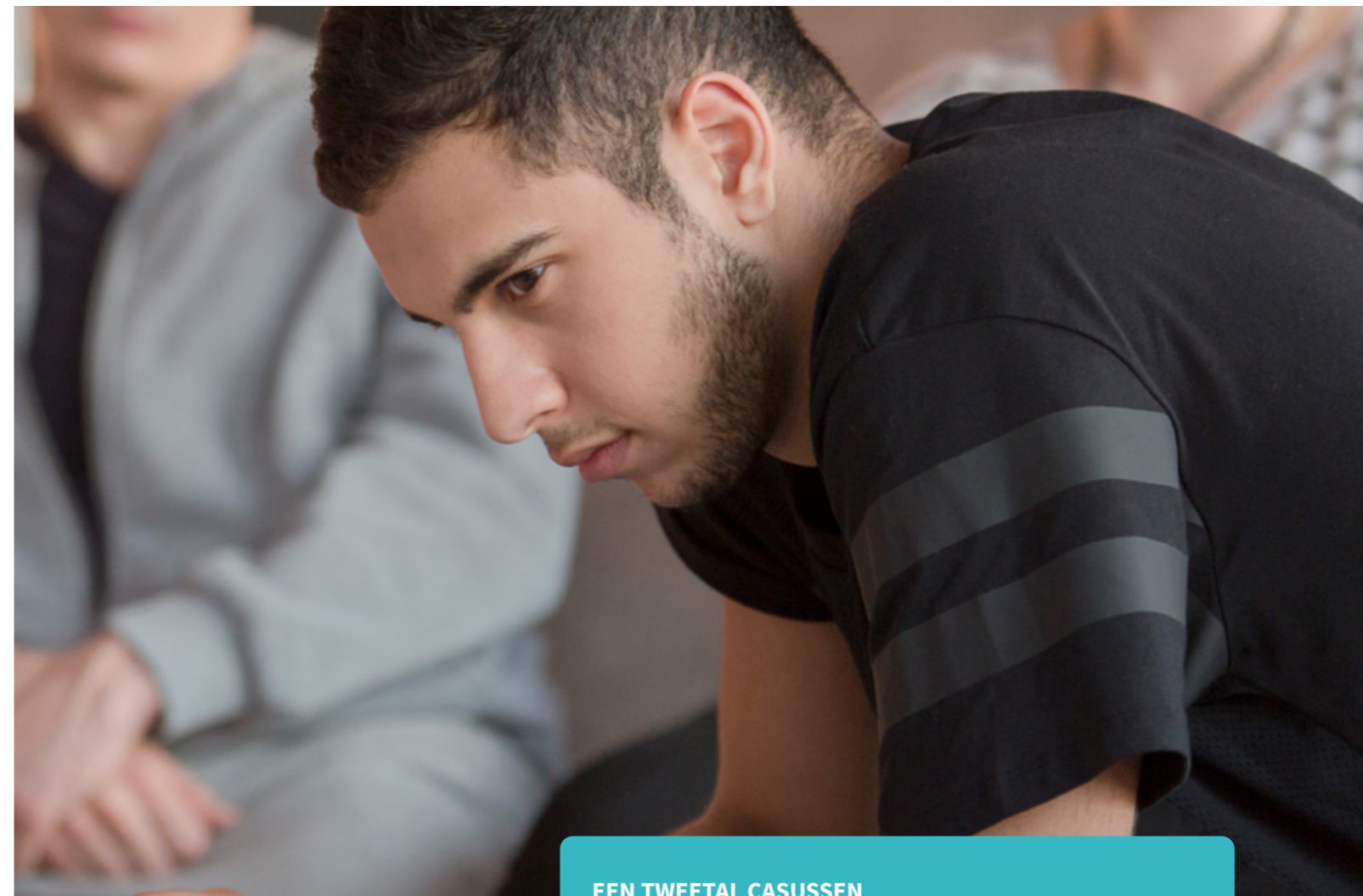
3 Jongvolwassenen en de knelpunten rondom het praktijkleren (werksessie 9 april 2019)

Sommige jongeren raken door een te schoolse opzet van het onderwijs gedemotiveerd en verlaten voortijdig de opleiding. Het praktijkleren voorziet in een grote behoefte, maar het aanbod hiervan is helaas beperkt. Ook het behalen van deelcertificaten voor onderdelen van een mbo-opleiding kan flexibiliteit bieden, maar is beperkt mogelijk. In deze werksessie onderzochten we wat er nodig en mogelijk is om de aansluiting voor deze jongeren te verbeteren en hun kansen te vergroten richting de arbeidsmarkt. De bijeenkomst werd afgesloten met een presentatie over de Praktijkverklaring (SBB).

Het met succes volgen van onderwijs is een belangrijke voorwaarde om een duurzame plek op de arbeidsmarkt te verwerven. Maar een significante groep jongvolwassenen raakt door een te schoolse en theoretische opzet van het onderwijs gedemotiveerd. Zij willen liever leren door het opdoen van kennis, competenties en ervaring op de werkvloer. Dit wordt ook wel praktijkleren of leerwerkervaring opdoen genoemd. Jongvolwassenen krijgen door het praktijkleren een grotere kans op het vinden van duurzame arbeid. Helaas zijn er op dit moment een aantal drempels en knelpunten waardoor nog te weinig jongvolwassenen kunnen profiteren van dit alternatief.

De belangrijkste drempels en knelpunten

1. Een gebrek aan BBL-leerbanen. De BBL (Beroeps Begeleidende Leerweg) is binnen het Mbo de leerweg die het meest gericht is op het opdoen van werkervaring in de praktijk. Bij de BBL is de jongeren in dienst bij een werkgever, werkt 4 dagen per week en gaat 1 dag naar school. En juist aan BBL-leerbanen is een gebrek, onder andere omdat het aantal BBL-leerbanen de afgelopen jaren fors gedaald is. Werkgevers vinden deze constructie vaak te duur. Als reactie hierop is de minister in 2017 samen met SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) een zogenaamd BBL-offensief begonnen en lijkt de trend hiermee enigszins te keren.
2. Een gebrek aan ondersteuning bij het vinden van een BBL-leerbaan. Jongvolwassenen zijn zelf verantwoordelijk voor het vinden van een BBL-leerbaan. Niet iedere jongvolwassene is daartoe in staat. Bijvoorbeeld door het ontbreken van het juiste netwerk. Zij hebben ondersteuning nodig, en daaraan ontbreekt het nu nog te vaak. Vindt de jongere geen BBL-leerbaan, dan mag hij/zij niet starten met een BBL-opleiding.
3. Lang niet alle jongeren komen in aanmerking voor praktijkleren of leerwerkervaringsplekken. Niet alle jongeren volgen Mbo-onderwijs. En juist voor kwetsbare jongeren die voortijdig afhaken of helemaal geen onderwijs volgen, zijn er nauwelijks reële mogelijkheden om leerwerkervaring op te doen.
4. Meer aandacht nodig voor begeleiding op de werkplek waardoor onnodige uitval wordt voorkomen. Met name voor jongeren in een kwetsbare positie is het van belang dat de leerplek een plek is waar je ook gesteund wordt wanneer je meer moeite hebt met het vinden van werkzaamheden die bij je passen en/of zich knelpunten voordoen op andere levensgebieden, zoals bijvoorbeeld het hebben van schulden.

EEN TWEETAL CASUSSEN

Medewerker sociaal wijkteam gemeente

“Het opbouwen van een vertrouwensrelatie is belangrijk voor jongeren. Zorg dus voor zo weinig mogelijk wisselingen van hulpverleners.”

Een 17-jarige jongen is vanwege gedrags- en motivatieproblemen uitgevallen op het reguliere VMBO en terecht gekomen op een VMBO-leerwerktraject. In deze constructie moet hij 2 dagen per week naar school gaan en loopt hij 3 dagen per week stage. Al gauw bleek de jongen nauwelijks te motiveren om naar school te gaan en verzuimde regelmatig, terwijl het lopen van de stage wel succesvol was. Desondanks bleef de jongen lang volhouden dat hij op deze manier zijn VMBO diploma wilde halen en wees, vermoedelijk onder druk van zijn sociale omgeving, verschillende meer op de praktijk gerichte alternatieven af. Uiteindelijk moest hij erkennen dat het hem op deze manier niet zou lukken het diploma te halen.

Een 24-jarige jongen met verschillende problemen (geen diploma, geen contact met familie, schulden, drugsverleden) vraagt een bijstands-uitkering aan. Omdat hij geen startkwalificatie heeft, hanteert de gemeente de scholingsplicht. De jongere is daartoe bereid en omdat hij graag in de praktijk aan de slag gaat, meldt hij zich aan bij een BBL-opleiding. Hij wordt aangenomen, maar moet zelf een BBL-plek regelen. Dit lukt hem ondanks vele pogingen niet. Hij gaat daarom maar aan de slag als uitzendkracht, maar valt terug in zijn drugsgebruik en verliest zijn uitzendbaan. Zonder opleiding of perspectief meldt hij zich opnieuw bij Werk en Inkomens.

De probleemanalyse

De deelnemers aan de bijeenkomst kwamen tot een aantal conclusies die voor alle drie de casussen gelden:

1. Het reguliere onderwijs in Nederland is nog te veel ingericht op de overgrote meerderheid aan leerlingen die in staat zijn tot het volgen van schools en theoretisch onderwijs. Ook de opleiding voor in het onderwijs werkzame professionals is te veel op deze vorm van onderwijs gericht. Leerlingen voor wie deze vorm van onderwijs niet geschikt is, komen er bekaaid van af. De nadruk op het volgen van regulier onderwijs en het behalen van de startkwalificatie pakt voor deze laatste groep vaak averechts uit.
2. Er bestaan maatschappelijke vooroordelen over de waarde van diploma's, waardoor ouders hun kinderen stimuleren tot het volgen van een opleiding die minder geschikt voor hen is.
3. Veel jongeren worstelen met motivatieproblemen. De beloning voor het succesvol afronden van een opleiding (een diploma naar vier jaar) staat letterlijk te ver af van veel jongvolwassenen, die vaak een korte termijn perspectief hanteren.
4. Met name oudere jongeren maken minder kans op een BBL-plek doordat werkgevers de kosten te hoog vinden.
5. Er is gebrek aan regie en samenwerking tussen verschillende partijen als onderwijsinstellingen, gemeenten, UWV, leerwerkloketten, werkgevers etc. Dit geldt zowel voor de ondersteuning bij het vinden van een BBL-leerbaan als bij

het oplossen van de multiproblematiek waar jongeren in kwetsbare posities vaak mee worstelen.

6. Het inrichten van het onderwijs in zogenaamde profielen zorgt er voor dat een aantal sectoren en beroepen buiten beeld blijven voor BBL-leerbanen.
7. Jongeren in de participatiewet kunnen geen of onvoldoende gebruik maken van de mogelijkheid om te werken met behoud van uitkering of om stage te lopen om leerwerkervaring op te doen als opstap naar regulier werk.

Een mogelijke oplossing

De bijeenkomst werd afgesloten met een presentatie van Monique Mol van SBB over praktijkleren met praktijkverklaring. Praktijkleren met praktijkverklaring in het mbo is een route voor werkzoekenden en werkenden zonder startkwalificatie waarvoor een route mbo-diploma (incl. Entree) of Mbo-certificaat (nog) niet haalbaar is. De praktijkopleiding vindt plaats in een erkend leerbedrijf. De praktijkverklaring wordt afgegeven wanneer werkprocessen voldoende uitgevoerd kunnen worden. De praktijkverklaring is geen diploma, maar vormt naast het Mbo-diploma en Mbo-certificaten wel onderdeel van de Mbo kwalificatiestructuur. In het najaar van 2018 zijn de eerste pilots rond deze vorm van erkenning gestart. Een mogelijk knelpunt kan de bekostiging zijn. Het is de bedoeling dat gemeente en/of werkgevers betalen voor de kosten. Meer informatie is te vinden op de website van [SBB](#).

Aanbevelingen

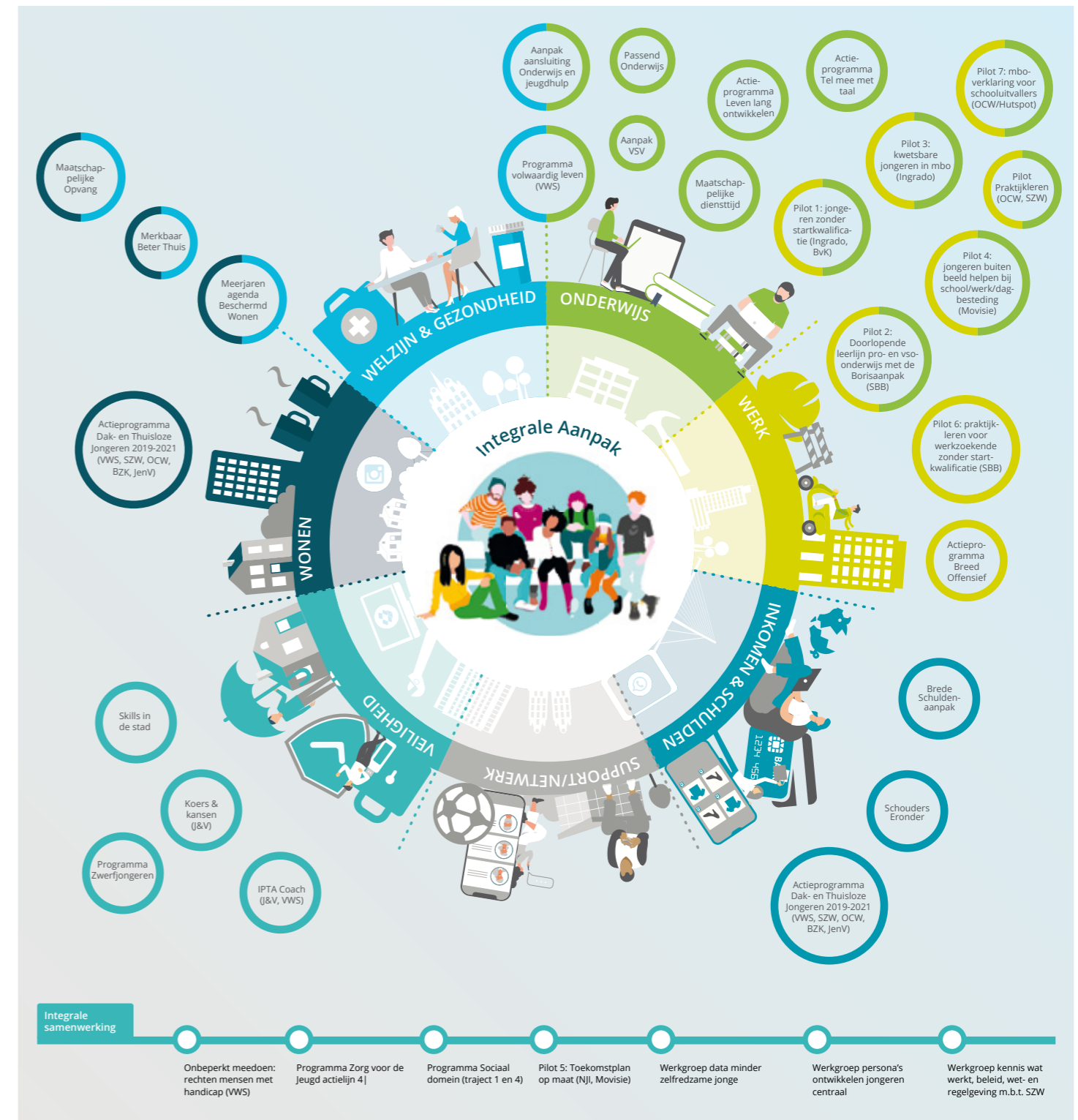
De deelnemers kwamen tot de volgende aanbevelingen:

1. De opleiding en deskundigheidsbevordering voor professionals moet niet alleen gericht zijn op het regulier onderwijs, maar ook aandacht schenken aan andere vormen van onderwijs.
2. Ouders moeten beter voorgelicht worden over de mogelijkheden en kansen die het praktijkleren biedt.
3. Bij het stimuleren van de motivatie van jongeren moet veel meer de nadruk komen te liggen op wat ze wel kunnen in plaats van wat ze nog niet kunnen. Ook het regelmatig vieren van successen (en dus niet wachten tot dat ene moment van de diploma uitreiking) kan bijdragen aan de motivatie. Tenslotte kan een inspirerend rolmodel een grote rol spelen.
4. Het instellen van jobcoaches om de begeleiding op de werkplek te waarborgen.

Daarnaast ontstond er discussie over het, meer dan nu gebeurt, vrijstellen van de leerplicht en het loslaten van het behalen van de startkwalificatie voor jongvolwassenen. Voorstanders betoogden dat sommige jongeren op een bepaald moment meer gebaat zijn bij rust en ruimte dan aanhoudende dwang. Tegenstanders betoogden dat dit tot het loslaten van de jongere leidt die daardoor sneller buiten beeld geraakt.

Een tweede discussie punt was beloning in de vorm van loon. Voorstanders wezen erop dat het uitbetalen van loon vanaf de eerste dag een uitstekende motivator van jongeren blijkt te zijn. Tegenstanders wezen erop dat de hoge kosten (waaronder loon) nu al een van de belangrijkste redenen zijn waarom werkgevers huiverig staan tegenover BBL-plekken.

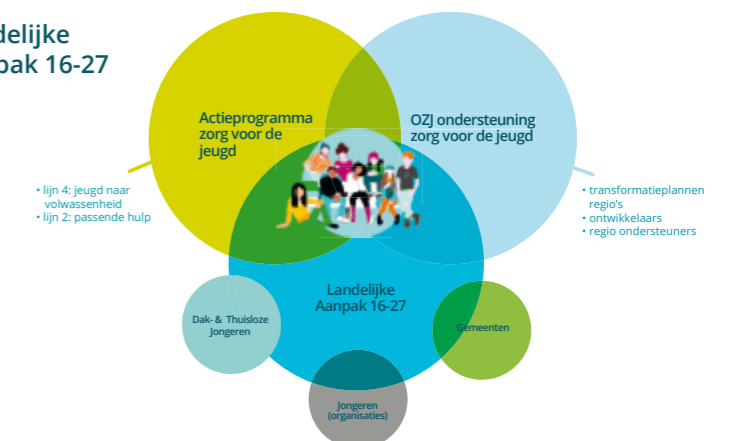
Netwerkaart 16-27

Middelen voor integrale aanpak

Landelijke Aanpak 16-27

4 Slotbijeenkomst met focus op vier weken zoektermijn en kostendelersnorm (werksessie 17 september 2019)

In deze afsluitende werksessie ging het over oplossingen en aanpakken, vooral rondom de vierweken zoektermijn, de scholingsplicht, kostendelersnorm en toeslagen. De gemeente Utrecht en Stimulansz gaven een presentatie en een drietal instrumenten, die ondersteunend kunnen zijn, werden kort toegelicht:

- Participatiescan
- Participatiewiel
- Omgekeerde toets

Participatiescan

De Participatiescan is een online actie- en analysetool met het doel om jongeren in een kwetsbare positie naar werk te begeleiden. Samen met netwerkpartners bekijk je de actuele situatie in jouw regio. Na het doorlopen van de scan heb je een concrete verbeteragenda. De Participatiescan is een instrument om te komen tot heldere afspraken en een effectieve samenwerking. <https://participatiescan.com>

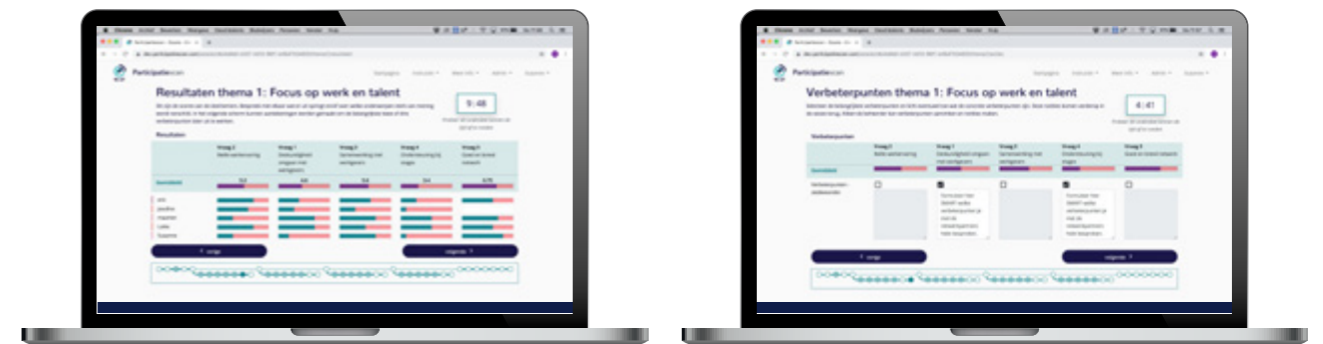

Deelnemer werksessie:

“Wij ervaren veel problemen als het gaat om het vinden van goed passende woonplekken voor de jongeren. Vooral de uitstroom vanuit een gesloten setting of behandelsetting is lastig. Deze jongeren kunnen vaak niet terecht in pleeggezinnen en mogen niet zelf huren.”

Deelnemer werksessie:

“Natuurlijk is het belangrijk om te monitoren welke aanpak voor deze doelgroep werkt. Maar onder de streep gaat het om maatwerk. Wat past nu voor deze jongere, hoe is hij/zij het best geholpen (niet het snelst, want dat kost op termijn meer omdat de jongere meer hulp nodig heeft). En hoe kunnen gemeenten gemotiveerd ‘buiten de lijntjes kleuren’ om dat mogelijk te maken.”

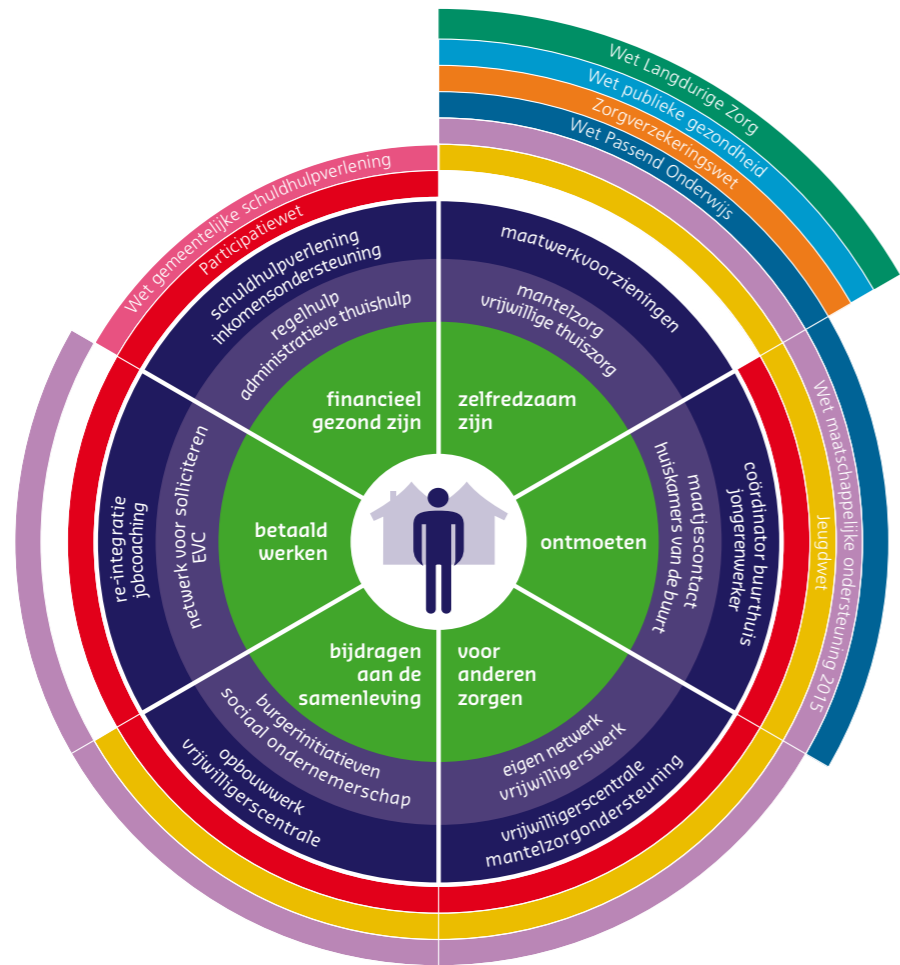

Gemeente Utrecht:

“De doelgroep is de laatste jaren zwaarder geworden, onder andere verslavingsproblemen. We hanteren geen strikte normen meer, maar willen wel zien dat je in je zoektermijn ook stappen zet, bezig bent met je hulpverlening. We voeren regie op de re-integratie, en verwijzen door naar sollicitatietraining, schuldhulpverlening en verslavingszorg”

Participatiewiel 16-27: zelf ervaren wat nodig is

Hoe kun je minder redzame jongeren mee laten doen in de maatschappij? Het Participatiewiel is een instrument van Movisie dat inzichtelijk maakt hoe je aanbod en participatiedoelen aan elkaar verbindt. Het individu staat daarin centraal waardoor duidelijk wordt waar samenwerking nodig is. Alle leefgebieden, zoals gezondheid, sociale contacten, (betaald) werk en dagbesteding, zijn in het wiel meegenomen. Daarmee wordt de samenhang inzichtelijk tussen activiteiten en wettelijke kaders. Door vanuit het perspectief van het individu te kijken, krijg je in beeld waar samenwerking nodig en gewenst is.

- **Participatiewet** - Meer mensen aan de slag, ook met een arbeidsbeperking.
- **Jeugdwet** - Regelt de aanspraak op, de toegang tot en de bekostiging van jeugdzorg.
- **Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo)** - Regelt dat mensen met een beperking ondersteuning kunnen krijgen. Het kan gaan om ouderen, gehandicapten of mensen met psychische problemen.
- **Wet langdurige zorg (Wlz)** - Vergoedt de zwaarste, langdurige zorg, voor mensen die echt niet langer thuis kunnen wonen.
- **Zorgverzekeringswet (Zvw)** - Regelt dat iedereen die in Nederland woont en/of loonbelasting betaalt, verplicht een basisverzekering moet afsluiten.
- **Wet publieke gezondheid (Wpg)** - Regelt de organisatie van de openbare gezondheidszorg waaronder de jeugdgezondheidszorg.
- **Wet gemeentelijke schuldhulpverlening** - Oplossen of voorkomen van (problematische) schulden om drempels die de participatie van burgers belemmeren, weg te nemen.
- **Wet Passend Onderwijs** - Alle kinderen krijgen een passende plek in het onderwijs. Als het kan gaat het kind naar een reguliere school. De mogelijkheden en de onderwijsbehoefte van kind bepalend zijn, niet de beperkingen.
- Doelen van het individu
- Activiteiten informeel
- Activiteiten professioneel

<https://www.movisie.nl/participatiewiel>

De omgekeerde toets

Een goed begin is het halve werk, luidt het bekende gezegde. Wanneer je dat omdraait, betekent het ook dat een niet zo goed begin heel wat meer werk met zich meebrengt. Dat lijkt in ieder geval van toepassing op een groep jongeren voor wie de eerste stappen naar het zelfstandig en zelfredzaam burgerschap niet vanzelf gaan.

Zo kan de ondersteuning die je krijgt, wegvallen of veranderen als je leeftijdsgrenzen van 18 of 21 jaar passeert. En in de regeltjes zijn soms speciale, vaak strengere voorwaarden opgenomen wanneer je onder de 21, 23 of 27 jaar bent. Terwijl de noodzaak van ondersteuning echt niet zomaar verandert. Sterker nog, ondersteuning kan er juist voor zorgen dat je begin beter wordt en daarmee later minder ondersteuning nodig is.

Die aparte regeltjes zijn er om te zorgen dat jongeren het begin serieus nemen. Ze zijn er niet voor om dat begin moeilijker te maken. En zo mag je ze ook gebruiken. Zo is er in de Participatiewet wel een zoektijd van vier weken afgesproken om jongeren tot extra inzet te dwingen om naar school te gaan of te gaan werken. Maar het is niet zo dat die

Gemeente Utrecht:

“We leggen de scholingsplicht vaak niet meer op, daardoor nemen we de druk weg, en lukt het beter om ze weer op het goede spoor te zetten”

zoektijd bedoeld is om ervoor te zorgen dat jongeren de huur niet kunnen betalen of in de schulden komen. Als dat het geval is dan kan de gemeente de zoektermijn gewoon schrappen.

Als je het effect dat de jongere en jij als ondersteuner voor ogen hebben helder is, blijkt het dat de wetten en regels vaak de mogelijkheid bieden om dat na te streven. In dezelfde wet zijn vaak regels te vinden die ‘ja’ maar ook ‘nee’ kunnen zeggen op een vraag om ondersteuning. En wanneer de regels in de weg lijken te zitten, dan kan dat ook liggen aan de wijze waarop ze gehanteerd worden.

Om dat op een goede manier te doen heeft Stimulansz de omgekeerde toets ontwikkeld. In vier stappen kom je tot een

besluit dat juridisch klopt, maar dat ook doet wat je wilt dat het doet. Eerst bepaal je het effect dat je met de jongeren wil bereiken. Je kijkt vervolgens of dat effect past binnen de grondwaarde van de wet. Is dat het geval ga je alle voors en tegens afwegen die er zijn bij het nastreven van het effect, en zo kom je tot een plan van aanpak. Pas als allerlaatste kijk je naar welke wet of regel je nodig hebt om dat plan van aanpak uit te voeren. En eigenlijk lukt dat laatste altijd!

Nieuwsgierig geworden? Via de website van Stimulansz vind je een boekje vol voorbeelden hoe de omgekeerde toets voor jongeren werkt.

www.stimulansz.nl/casusboekje-omgekeerde-toets-jongeren

‘Pak de ruimte!’

Hoe Werk & Inkomen in gemeente Utrecht omgaat met kwetsbare jongeren

Kwetsbare jongeren die bij het loket Werk & Inkomen van een gemeente aankloppen hebben vaak maatwerk nodig. Hun situaties vragen om meer en/of andere ondersteuning dan de meeste hulpaanvragers, omdat de ervaring leert dat deze jongeren anders van de regen in de drup belanden. Voorbeelden zijn problemen die de vierweken zoektermijn of de kostendelersnorm opleveren. Er is dus ruimte in de uitvoering nodig zodat deze jongeren de juiste ondersteuning krijgen.

Gemeente Utrecht, Leyla Dunbar, senior werkmatcher:

“De grote instroom van de jongeren in de bijstand komt nu vanuit Pro/Vso. Wij verwijzen hen meestal door naar het Team banenafpraak. Daarnaast hebben we Back2School ingekocht, voornamelijk voor jonge statushouders. Dit heeft een verplichtend karakter”

Leyla Dunbar (senior werkmatcher) en Marieke van de Water, (werkmatcher Jongeren) van de gemeente Utrecht vertelden tijdens deze laatste werksessie over de aanpak van Utrecht. De gemeente Utrecht heeft in haar structuur en beleid ruimte gemaakt om deze jongeren doelgericht te ondersteunen. Hieronder wordt toegelicht op welke manier zij ruimte en vertrouwen bieden binnen verschillende lagen van de gemeente en hoe dit in het beleid verankerd is.

Ruimte op meerdere niveaus: raad en college

Wettelijk gezien is er ruimte binnen de Participatiewet om maatwerk te verlenen. Het gaat erom dat deze ruimte genomen wordt. Daarbij helpt het als dit gedragen en gestimuleerd wordt op alle lagen binnen de gemeente. Bij de gemeente Utrecht wordt gewerkt aan de integrale opgave jongvolwassenen. In deze opgave wil de gemeente met haar partners aan de jongvolwassenen die dat nodig hebben, de ondersteuning bieden die aansluit bij hun leefwereld en die dichtbij, bereikbaar en begrijpelijk is. Gemeente Utrecht richt zich enerzijds op het versterken van de overgangsmomenten, zoals de overgang van onderwijs naar werk of van jeugdzorg met verblijf naar zelfstandig wonen. Anderzijds op het organiseren van samenhang tussen onder andere onderwijs, zorg, werk en inkomen, wonen. De acties binnen deze opgave staan in een groeiplan.

Een van de aanleidingen voor het groeiplan is een initiatiefvoorstel van een raadslid dat eind 2017 unaniem door de gemeenteraad is aangenomen. In dit voorstel worden een aantal verbetervoorstellen gedaan om dak- en thuisloosheid onder jongeren te voorkomen en aan te pakken. Een aantal voorstellen hebben betrekking op Werk & Inkomen, zoals: integreer Werk & Inkomen beter in de keten, breng problemen rond zoeken wachtperiode in kaart, maak regelruimte en regelingen bekend. Het feit dat een dergelijke kwestie op dit niveau leeft, helpt in de cultuur om kwetsbare jongeren de hulp te bieden die ze nodig hebben.

De gemeenteraad wordt jaarlijks op de hoogte gesteld van de voortgang van de opgave jongvolwassenen. Door middel van een brief, waarin ingegaan wordt op de voortgang van de verbetervoorstellen en niet zozeer op cijfermatige resultaten.

Team Jongeren focust op kwetsbare jongeren

In Utrecht is geconcludeerd dat met jongeren die in de bijstand raken vaak veel meer aan de hand is. Het zijn jongeren met complexe problematiek en standaardoplossingen passen niet goed bij hun situatie. Team Jongeren begeleidt jongeren met een bijstandsuitkering richting werk.

Kwetsbare jongeren die binnen komen bij Team Jongeren worden op hun persoonlijke situatie beoordeeld. Er is veel aandacht voor warme overdrachten tussen verschillende instanties en afdelingen, zodat veel informatie over de context al bekend is. Het wordt ook gewaardeerd als de begeleider van het wijkteam of andere instantie de jongere vergezelt tijdens het intake gesprek. Waar dit voorheen groepsgesprekken waren, is Utrecht overgestapt op enkel individuele gesprekken. Daar bleek binnen deze groep veel behoefte aan te zijn. Tijdens die gesprekken kan ook dieper ingegaan worden op de persoonlijke achtergrond. Er is geïnvesteerd in gesprekstechnieken. In het tweewekelijkse casuïstiek-overleg bespreekt het team samen welke verhalen zijn binnen gekomen en wat hier de resultaten van zijn.

Daarnaast is het essentieel dat klantmanagers het vertrouwen en de ruimte krijgen om zelf de afweging maken die volgens hen het best bij de persoon past. De angst om fouten te voorkomen moet worden weggenomen. De senior werkmatcher van Team Jongeren stimuleert de werkmatchers dan ook om buiten de kaders te denken. Ze worden uitgedaagd om de oplossing te vinden die voor deze jongere het beste helpt.

Lastige cases worden besproken in een 3-wekelijks afstemmings-overleg tussen Team Jongeren en beleidsmedewerkers of eerder als de situatie daarom vraagt.

“De zoektermijn wordt niet toegepast wanneer deze al in gang gezette hulpverlening in de wielen rijdt. Maar louter het feit dat iemand hulpverlening krijgt, is nog geen reden om de zoektermijn niet toe te passen. Ontheffing van zoektermijn vindt nu in 20-30% van de gevallen plaats (inclusief statushouders).”

“Als jongeren met een uitkering, maar zonder startkwalificatie willen gaan studeren, dan betalen wij vaak de boeken en laptops al zetje, om ze te stimuleren.”

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Nederlands
Jeugdinstituut

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken